

Секція: Гроші, фінанси і кредит

Необхідність розробки системи індикаторів, що характеризують інфраструктуру фінансового ринку

Рекуненко Ігор Іванович

кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансів

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

Необхідність постійного розвитку вітчизняного фінансового ринку, активізації його позиціонування на міжнародних ринках висувають нові вимоги до інфраструктури як до елементу економічної системи. Даній проблемі присвячено значну кількість праць, які надають безліч визначень, характеристик, закономірностей, принципів та факторів, що обумовлюють розвиток інфраструктурних елементів фінансового ринку.

Очевидно, що як для професіоналів фінансового ринку, так і для простих людей виявляються необхідними прості і доступні індикатори, що дозволяють оперативно стежити за поточною ситуацією на ринку, а також за її змінами.

Взагалі, під індикатором розуміють певний показник (виведений з первинних даних, які зазвичай не можна використовувати для інтерпретації змін), що дозволяє судити про стан або зміну економічної, соціальної чи екологічної змінної.

Поряд з індикаторами розробляються і застосовуються на практиці індекси. Що стосується індексу, то це агрегований або зважений індикатор, заснований на декількох інших індикаторах або даних. Використання індексів прийнятно там, де добре зрозумілі причинно-наслідкові зв'язки. Індикатори майбутнього є обов'язковими для багатьох повсякденних рішень, але вони, звичайно, можуть мати недоліки, і навіть при детальному опрацюванні вони будуть залишатися недосконалими.

Основною метою введення індексів є оцінка ситуації чи події, для прогнозу розвитку ситуації, що склалася і розробки її вирішення. Індекси можуть служити рекомендаційною базою при прийнятті значущих управлінських рішень. Індекси та індикатори застосовуються для обґрунтування прийнятого рішення за допомогою кількісної оцінки і спрощення.

Виділяють два підходи до побудови індексів та індикаторів:

1) Побудова системи індикаторів, за допомогою яких можна судити про окремі аспекти розвитку: екологічні, соціальні, економічні та інші.

2) Побудова інтегральних, агрегованих індексів, за допомогою яких можна комплексно судити про розвиток країни, регіону, галузі, ринку.

Основна роль індикаторів зводиться до наступного:

1) Індикатори використовуються для обґрунтування прийнятого рішення за допомогою кількісної оцінки і спрощення.

2) Індикатори допомагають інтерпретувати зміни.

3) Використання індикаторів дозволяє виявляти недоліки в певному процесі або явищі.

4) Індикатори дозволяють полегшити доступ до інформації для різних категорій користувачів.

5) Індикатори полегшують обмін науково-технічною інформацією.

Крім того, індикатори та індекси повинні відповідати таким критеріям: володіти чутливістю; легко і однозначно інтерпретуватися; поєднувати в собі різні економічні, соціальні та інші аспекти; бути науково обґрунтованими; мати кількісне вираження; бути репрезентативними і т.д.

Індикатори та індекси можуть бути також класифіковані по ієрархічних рівнях: глобальному, регіональному, національному та локальному.

Що стосується індикаторів фінансової складової економіки країни, то з метою визначення типу інституційної фінансової структури, також особливу увагу приділяли розробці основних показників її вимірювання.

При розробці комплексних індексів розвитку, різними організаціями часто використовується досить складна система показників, збір інформації по яких є трудомістким і дорогим завданням.

Повертаючись до фінансового ринку, потрібно відзначити, що даний ринок не тільки переробляє величезну кількість різноманітних даних, але і є найбільшим постачальником найважливішої фінансово-економічної інформації. Безумовно, основним інформаційним «товаром» ринку є біржові котирування акцій, відомості про ціни облігацій, валютні курси, процентні ставки. Щоденні ділові видання (газети: англійська «Financial Times», американська «The Wall Street Journal», російські «Ведомости» і «Коммерсант»; теле- і радіопрограми; сайти Internet) регулярно доводять до користувачів цю інформацію. Повністю усвідомити та запам'ятати такі обсяги щоденних фінансових новин одній людині неможливо, та й не потрібно. Настільки докладні відомості необхідні учасникам ринку тільки по тим інструментам і компаніям, на яких вони спеціалізуються. У той же час величезну цінність для них представляє узагальнена інформація про стан ринку в цілому, одержавши яку вони могли б швидко оцінити характер основних тенденцій, що превалюють на даний момент. Перш за все таку інформацію учасникам ринку можуть надавати різні зведені (комполітні) індекси, що регулярно публікуються у фінансових виданнях.

Отже, ми бачимо, що існує безліч різноманітних досконалих і не досконалих індикаторів, рейтингів які використовуються для прийняття певних стратегічних, управлінських, інвестиційних рішень. Але ринок не знає жодного індикатора, який би характеризував інфраструктуру фінансового ринку з точки зору її розвиненості, доступності, швидкості в обслуговуванні і т.д.

Для реалізації комплексної програми розвитку інфраструктури фінансового ринку окремої держави і світу в цілому необхідні комплексні та узагальнені показники, що характеризують стан і динаміку розвитку такої інфраструктури.

На жаль, на даний момент часу в світі немає жодного загальновизнаного індикатора відносно інфраструктури фінансового ринку. Хотілось би також зазначити, що ні міжнародні організації, ні державні установи, ні науковці практично не розробляють підходи до вирішення цієї проблеми. Тому, розробка таких показників є з наукової точки зору досить привабливою та перспективною ідеєю. Отже, ми пропонуємо створити таку систему індикаторів, які будуть характеризувати інфраструктуру фінансового ринку, в тому числі і в порівнянні з іншими країнами. До таких індикаторів ми віднесемо індекс росту, індекс масштабу та індекс активності.

1. Індекс росту показує усереднене відношення об'ємних показників діяльності інфраструктурних суб'єктів фінансового ринку різних років до базового року.

2. Індекс масштабу інфраструктури фінансового ринку. Даний показник може використовуватися або для порівняння інфраструктури в регіональному розрізі країни, або вітчизняної інфраструктури фінансового ринку з інфраструктурою інших країн. Індекс масштабу показує співвідношення об'ємних показників інфраструктури фінансового ринку країни з регіональними показниками, або показники світового масштабу з іншими країнами.

3. Інтегральний індекс активності професійних учасників ринку. На фінансовому ринку, на сьогоднішній день, відсутній показник який би визначав активність учасників ринку, перш за все інфраструктурних. Адже значна кількість учасників на ринку не завжди означає якість. Потрібно відмітити, що на тлі низької активності більшості учасників ринку виділяються окремі гравці з підвищеною активністю. В той же час немає чітких критеріїв, які б визначали таку активність суб'єктів інфраструктури фінансового ринку.

Отже, ми вважаємо, що дані показники, що характеризують інфраструктуру фінансового ринку стануть важливим інструментом розвитку не тільки інфраструктури, а і самого фінансового ринку.